

УДК: 327.84(497.11)
Biblid 1451-3188, 15 (2016)
Год XV, бр. 55, стр. 314–325
Изворни научни рад

Проф. др Љубо ПЕЈАНОВИЋ¹
Миле РАКИЋ²

НОВИ ПРОБЛЕМИ И ИЗАЗОВИ ЗА ОБАВЕШТАЈНУ ДЕЛАТНОСТ

ABSTRACT

Implementation of globalization and the new world order included numerous actors with their specific interests and goals, which is in turn drastically endangering the interest of the Republic of Serbia, its society and its security as a whole – that is, the system of national security. In this specific problem of globalization, the authors pointed out potential threats, risks and consequences, which can jeopardize the security of the Republic of Serbia. The process of market oriented policies alone, directed toward the developing countries, can present a problem in a sense of national security. In that sense, financial debt created by the IMF is the risk to national security. Moreover, there are multiple threats posed to the international community by different actors. We can conclude that, in current circumstances, the intelligence activity must have support from the political decision makers, as well as the other institutions and subjects of the defense system and other subjects involved directly or indirectly in the security sector.

Key words: intelligence, industry, globalization, threats, risks, migration.

1) УВОД

Глобализација као светски феномен, недвосмислено има различите утицаје на целокупну међународну заједницу, а о њеном утицају могу се идентификовати различити и релевантни фактори одлучујућег значаја за

---

¹ Факултет за правне и пословне студије Др Лазар Вркатаћ. Нови Сад, Е-маил: pejanovicljubo@gmail.com.

² Институт за политичке студије, Београд.

одређене догађаје чијим утицајима ниједно друштво није апсолутно имуно и неосетљиво. Дакле, глобализација представља реалан пројекат и реалну стварност чији су носиоци, креатори, идеолози и извршиоци економско моћне корпорације и компаније широм света свету. С тим у вези, подсећамо да сваки светски процес, па тако и глобализацију, прате и чврсто су везани за најчешће претње и ризике за оне који су мета глобализације и чија територија се жели насилно укључити у овај светски пројекат. Дакле, најчешћи циљ овог процеса и догађаја су обједињавање тржишне економије и стицања капитала – економски разлози и војни (геополитички) разлози. Сви ови разлози и настојања пропраћени су преко политичких, правних, социјалних и других процеса и модификованих (прилагођених) интереса, најчешће само оних развијених држава чије су корпорације, и оних држава чије корпорације креирају тржишну политику и привредне процесе. Преко глобалне идеологије и процеса врше се утицаји на промене и завођење једног „новог“ светског поретка којим влада тржишна економија и западни капитал. Да би се спровео овај пројекат и објединила тржишна економија, а тиме и успоставила политика на јединственом – централистичком плану у намери обједињеног управљања државама и целокупним друштвом на нашој планети, неизбежни су многобројни актери који доприносе настанку претњи и ризика различитих врста и интензитета, како за саме креаторе пријеката глобализације тако и за целокупну људску популацију на Земљи, њихову економију, екологију, националну политику, историју, а самим тим и на националну безбедност. Да бисмо могли разматрати безбедност и заштиту друштва од свих могућих наведених претњи, указујемо на неке могуће изазове обавештајним делатностима, које су у овом случају и носиоци безбедности и заштите. Да бисмо могли понудити адекватну и компететну обавештајну делатност и њен допринос безбедности, указујемо на могућу корпоративну сарадњу и деловање као јединственим и квалитетнијим приступом проблему на нивоу друштва Републике Србије. С тим у вези, односно са наведеним проблемом о коме је реч, савремена идеологија и тржишна глобализација је и платформа политичке, војне и економске контроле и јединствене управе над међународном заједницом од стране развијених држава Запада.

2) ГЛОБАЛИЗАЦИЈА И БЕЗБЕДНОСНИ РИЗИЦИ СУ ИЗАЗОВ ОБАВЕШТАЈНИМ ИНСТИТУЦИЈАМА

„Поборнике демографске глобализације можемо назвати проглобалистима или краће глобалистима. Они сматрају да прва, тржишно орјентисана, фаза глобализације мора бити заокружена стварањем глобалних политичких институција које ће представљати вољу грађана

света.³ Пре свега, неопходно је указати на теоријски приступ и научну систематизацију аргументованог скупа сазнања о објективној стварности друштвених поставки и глобалних кретања до којих се дошло изучавањем, проверавањем и доказивањем објективних стварности у међународној заједници, тј. о новом светском покрету. Дакле, наше сазнање о наведеном проблему, до кога се дошло преко објективних метода истраживања, управо представља резултат постојаних догађаја преко актера који су довели до криза. Резултати теоријског доказивања обухватају скуп сазнајних научних и теоријских чињеница, појмова, категорија, начела теорије и закона о објективној стварности или догађајима који су проузроковали емиграцију, а тиме и кризу. Да бисмо уопште разматрали о потреби, организацији и активностима обавештајне делатности, неопходно је објаснити узроке кретања становништва, ризике и претње које доводе до ангажовања грађана, државних и приватних институција, као и државе у политичком смислу. У вези тога неопходно је напоменути и објаснити глобализацију као безбедносни процес, али и као проблем у савременом свету. Глобализација, односно глобализам је феномен новијег времена који је проистекао из идеологије мотивисане политичким принципима преко којих се обезбеђује економска добит, а што и јесте примарни циљ капитализма. Глобалистичка политика заснована на идеолошким основама и принципима мотивисана је искључиво на стицању капитала. Политички принципи глобализма испостављају се, готово по правилу, добрим када се стиче материјална корист или добит (профит). Дакле, преко ове врсте глобализације проистекао је и нови светски поредак, а исти се успоставља неприкосновеним у политичком, економском и војном аспекту. У овом смислу ту доминацију су преузеле САД и економско развијене земље из Западног света. Трагајући за подацима, нисмо успели сазнати ко је и на који начин овластио наведене државе да се представљају у доминатном односу над другим већинским делом света. Наведена доминација манифестује се реализацијом и наметањем политичких, економских и војних интереса вођењем спољне политике претежно са позиције силе. Све оне државе које се не повинују овом процесу, одмах се излажу војним акцијама. Еклатантан пример такве акције био је случај са СРЈ. Исто тако, од стране наведених моћних држава надмоћ се успоставља и преко социјалног и безбедносног интереса под плаштом угрожености људских права грађана изван простора доминатних држава и сл. Својим надомоћним постављањем и односима увек се испољавају њихови интереси путем контроле свеукупног живота у другој држави, по правилу, војно слабијој држави. Услед таквих „дејстава“ несумњиво је да су

---

³ Џозеф Штиглиц „Противречност глобализације“, Интернет: <https://sr.wikipedia.org/sr/globalizacija>.

проузроковали мигрантска кретања из једног дела света – држава у други део света (западне државе). Глобалном стратегијом надмоћне групе држава поремећен је целовит систем безбедности, са изузетно опасним ризицима по становништво у избеглиштву и становништво које је прихватило емигранте на простору своје државе. У таквим условима неизбежни су нови сукоби, а што и јесте циљ новог светског поретка у XXI веку.⁴ Све наведено нас наводи на констатацију, да је глобализација у овом смислу велики изазов и проблем за делатност и обавештајног сектора Републике Србије.

3) ГЛОБАЛИЗАЦИЈА МЕЂУНАРОДНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ И ТРЖИШНИ РИЗИЦИ

Основни циљ корпорација је обједињавање тржишта на целом простору међународне заједнице, а тиме политичка, економска, војна и социјална контрола, над становништвом земље па и одређеног дела наше планете. „У западном цивилизацијском дискурсу, као основица процеса глобализације, доминира вера у свемоћ разума и моћи, као основе друштвеног прогреса... Дакле, транснационалне компаније и финансијска тржишта, војни савези и неформални центри политичке моћи јесу доминатни креатори оквира у којем се одвијају глобални процеси... Са историјског аспекта, глобализација светског тржишта увек је била у функцији настојања богатих и моћних држава да своје богатство увећају тако што ће експлоатисати природне и људске ресурсе мање моћних држава.⁵ С тим у вези, теоријски основи глобализације представљају скуп знања и активности о објективној стварности, чији процеси су веома актуелни и показују своје резултате, па и на овом плану. Дакле, економски процеси одвијају се преко међународних финансијских организација, тј. преко Међународног монетарног фонда (ММФ). Међутим, са наведеним процесима се суочава и Република Србија која се задужује преко ових организација, а на основу чега исте управљају нашим друштвом и политичким, економским, социјалним па и безбедносним процесима. Стога је друштво Републике Србије у потпуности постало зависно од ових институција, између осталог и по питању стања безбедности. Постојеће стање и загушеност Републике Србије у времену најезде миграната, који су преплавили простор Републике Србије и кроз чију је територију прошло преко двестотине хиљада до дана писања овог рада. Међутим, неће се на наведеној бројци зауставити кретење емиграције, исти простор ће највероватније проћи више од милион емиграната. Све то

⁴ Станислав Стојановић, *Глобализација и безбедносне перспективе света*, ВИЗ, Београд, 2009, стр. 9-35.

⁵ Ibid., стр. 65-68.

несумњиво доприноси погоршању политичког, економског, социјалног и безбедносног стања у нашој земљи. Ако узмемо у обзир само 200.000 избеглица који су ушли, прошли, а део се и задржао на нашој територији, и имајући у виду избеглице из Авганистана, Пакистана, Сирије, Ирака, Либије и других држава, на чијим територијама егзистирају и добар део исте контролишу терористичке групе, реално можемо очекивати само проблеме по безбедност. Нема поузданих података, може се само претпоставити колико је са избеглицама ушло припадника терористичких организација са наведеног простора. Дакле, постојеће и будуће стање на простору Балкана, па тако и Републике Србије, у безбедносном смислу за очекивати је да се погоршава и да ће бити знатно више угрожено у наредном периоду. Посматрајући егзистирајућу кризну ситуацију са избеглицама и постојеће стање безбедности, може се поставити конкретно питање да ли и у којој је мери остварена безбедносна контрола од стране безбедносних институција међу којима су и обавештајне агенције? С тим у вези, насилна глобализација и тржишна стратегија обједињавања тржишта на целомитом простору међународне заједнице, а све то у корист одређених великих корпорација чији су примарни интереси стицање огромног профита. Да би се остварила доминација на тржишту, гуше се слабије привредно развијене државе које најчешће немају ни изграђене савремене системе безбедности. Њима се неретко нуди производња генетски модификоване хране за исхрану сопственог становништва, без икаквих могућности задржања сопствене производње домаћих прехранбених производа. Кад говоримо о тржишној глобализацији, она није једини актер претњи и ризика по националну безбедност држава или читавих региона. Поред тржишне глобализације, прешло са на активнију политичку глобализацију на нашој планети. Такође, већ поодавно се започело са војном глобализацијом формирањем заједничких снага под називом НАТО и чије опстајање, након нестанка Варшавског уговора са светске сцене, представља праву енигму, у чијем поседу се налази и оружје за масовно уништавање размешетено широм света, односно на територији држава чланица НАТО пакта. Да се ради о глобалној претњи преко оружаних снага, на то нас подсећају многобројни догађаји оружаних претњи или интервенција у Авганистану, Пакистану, Либији, Ираку, Сирији, Савезној Републици Југославији и другим државама. Све то доприноси претњама, ризицима и угрожавању националних безбедносних капацитета, па и већег дела међународне заједнице. Дакле, недвосмислено се може закључити да су досадашњи облици и врсте испољавања и остваривања (насилног успостављања) глобализације пропраћени многобројним претњама и ризицима за, пре свега, капацитете националне безбедности сиромашних и неразвијених држава.

4) АКТЕРИ И ЊИХОВЕ ПРЕТЊЕ РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ – ИЗАЗОВ ОБАВЕШТАЈНОЈ ДЕЛАТНОСТИ

Република Србија, од њеног осамостаљења из састава бивше Југославије, изложена је многобројним и разноврсним облицима и врстама претњи које нису забележене у историји друштва. Све предузете мере, врсте и облици утицаја на националну безбедност Републике Србије и њене грађане подржаване су и потпомагане од развијених држава Запада, при чему су примењиване и отворене завере према грађанима Републике Србије. „Разбијање Југославије активно је започето од 1914-2000. и трајало до окончања грађанског рата на Косову и Метохији“.⁶ Чињеница је да је Североатлантски савез једна од најзначајнијих војна снага на глобалном плану, који је до сада започео и спровео многобројне појединачне војне акције на више простора, односно држава широм света. „Та операција пружила је разне могућности за јачање утицаја НАТО-а и подстакла његово убрзано ширење на Исток... Недуго после тога, НАТО је отишао корак даље и први пут предузима акције без мандата УН, бомбардујући Савезну Републику Југославију.“⁷ Дакле, НАТО подразумева и настоји да успостави нови глобални, пре свега, војни однос у међународној заједници. Своје претње и војну надмоћност исказао је кроз оружану агресију на Савезну Републику Југославију. НАТО агресија на СРЈ није имала само један циљ већ више њих, а најзначајнији су:

1. бомбардовање СРЈ (РС) са циљем притиска на Републику Србију да се повинује свим облицима и врстама глобализације,
2. одбацивање сопствене застареле технологије оружја за масовно уништавање на туђој територији,
3. загађење животне средине уранијумом, плутонијумом и хемијско-биолошким агенсима, ради уништења људи, природних ресурса и других вредности од значаја за опстанак становништва, како би се стекли услови за увоз ГМО,
4. показивање војне моћи и доношење страха другима, како не би имали снаге да се супроставе овој алијанси,
5. одузимање дела територије Републике Србије ради изградње једне од највећих војних база „Бондстил“ у околини Урошевца, и омогућавање осамостаљења ове територије и стварање нове државе Косова, итд.

Затим, поред наведеног приступа се глобалној стратегији претње, изазивања и стварања катастрофа преко вештачких елементарних непогода

⁶ Радослав Гађиновић, *Насиље у Југославији*, ЕВРО, Београд, 2011, стр. 83-348.

⁷ Станислав Стојановић, *Глобализација и безбедносне перспективе света*, ВИЗ, Београд, 2009, стр. 81-83.

(примери поплава у мају 2014. и током 2015. године). Кроз наведене активности изазивају се и остварују облици претњи и директно се наносе огромне штете привреди државе, па и целокупном националном систему безбедности. У новије време нарочито је актуелно изазивање и иницирање миграције становништва из једног дела света у други. Дакле, ради се о покушајима да се преко миграције становништва са Блиског истока настоји насилно населити део европског простора, што неминовно може довести до настанка нових претњи и ризика по безбедност већег броја држава кроз које мигранти пролазе. Стварање претњи и ризика настаје у време када Република Србија пролази кроз сопствене економске, природне, економске, и социјалне недаће, велики број незапосленог становништва, немогућност задовољавајућег обезбеђења становништва најосновнијим животним потребама и средствима. У таквим условима намећу нам масовни долазак миграната од којих ће многи настојати да остану и у Републици Србији. Поред избеглица које беже од рата у сопственој држави, велика вероватноћа је да улазе, пролазе или остају припадници и терористичких организација са Блиског истока, који могу представљати дуготрајну и високу претњу по национални систем безбедности, у овом случају, Републике Србије. У егзистирајућем стању кризу поваћавају, продужавају и учвршћују терористичке и криминалне активности од стране деструктивних група. „Тероризам као феномен настао је у давним временима и пратилац је целокупне историје.“⁸ Да су наше сумње биле основане потврђују најновији догађаји у Европи и другим ваневропским државама. Хронолошке претње и изведени напад: дана 13.11.2015. изведен је терористички акт у Паризу, када је погинуло 129. људи, 98 је тешко повређено. Терористички злочин изведен је на неколико објеката самоубилачким терористичким акцијама и уз употребу другог оружја од стране припадника ИСИЛ-а. Наведене чињенице чине једну реалну широку и не малу основу изазова војним, полицијским, безбедносним и цивилним институцијама које морају нужно да се укључе у решавање настале проблематике, односно са наведеним могућим, али и реалним претњама систему националне безбедности Републике Србије. Да су такве претње могуће и да се многе од њих и испољавају могу послужити многобројни примери афера које су изнете у Викиликсу.⁹ Ако део међународне заједнице врши глобалне и свеобухватне претње једном друштву (у овом случају друштву Републике Србије), то нас наводи на постављање питања, да ли је то друштво осуђено на нестанак, и чији су то циљеви завере о којима се све више прича и пише у новије време?¹⁰ Такође,

---

⁸ Радослав Гађиновић, *Тероризам*, Драслар, Београд, 2005, стр. 15-16.

⁹ Никола Врзић, *Викиликс*, Печат, Београд, 2011.

¹⁰ Џон Колман, *Комитет 300*, Народна књига, Београд, 2006.

значајно је напоменути тзв. економско ратовање као циљни облик угрожавања безбедности и мондијализација друштава, па и друштва Републике Србије. „Термин мондијализација води порекло из француског језика, од речи *“le monde“* (свет). Бројни аутори дефинишу мондијализацију као процес успостављања критеријума, услова и правила понашања у производној, финансијској, банкарској, спољнотрговинској, политичкој и свим сферама живота, које спроводе и намећу најразвијеније земље Запада.“¹¹ Такође, неопходно је анализирати и проматрати наведену дефиницију и прилагодити је новонасталим условима и стању Републике Србије. Сваки од наведених правила мондијализације управо се спроводи на друштву Србије, при чему се стварају вештачке кризе, претње и ризици по националну безбедност Републике Србије. Према томе, уочљиво је да и у наведеној ситуацији економских притиска настају велики изазови за све безбедносне институције, што императивно и додатно иницира њихово веће ангажовање (напоре), опрезност, анализу догађаја и безбедносних ситуација, обучавање и деловање субјеката безбедности у циљу елиминације или смањења обима, облика и врста угрожавајућих безбедносних појава и безбедносних изазова.

5) КОРПОРАТИВНА ДРУШТВЕНА ОДГОВОРНОСТ И ОБАВЕШТАЈНА ДЕЛАТНОСТ

Ако теоријски сагледамо и систематизујемо наша истраживања и сазнања, до којих смо дошли преко аргументованих скупова стечених знања о постојећој објективној стварности, дошло се до сазнања и потврђивања научних чињеница које су се опробале у пракси, при чему, на све то указују процеси и догађаји о којима се говори.¹² Да би се могло расправљати о корпоративној одговорности безбедносних субјеката и њихове делатности у остваривању обавештајног деловања, као и њиховог укључивања у шири простор организације и приступа свим институцијама и цивилном сектору, ради комплетнијег сагледавања стварног стања и ситуације на простору Републике Србије, потребно је и неопходно анализирати, сагледати и проценити стварно стање настале кризе и профилисати приступ том актуелном проблему. Да бисмо теоријски указали на домен друштвене одговорности, неопходно је анализирати једно од друштвених истраживања који се односи на проблем нашег разматрања – најзаступљенија активност из домена друштвене одговорности и њена веза са тржишним условима. Те, у том смислу, указујемо на анализу пословних организација у следећем примеру:

¹¹ Тодор Л. Петковић, *Пословна шпијунажа и економско ратовање*, Protexi GROUP Sistem, Београд, стр. 171-172.

¹² Ратко Зеленика, *Методологија и технологија израде знаственог и стручно дјела*, Економски факултет у Ријеци, Ријека, 2000, стр. 13-17

- Друштвена одговорност послова праксом подржана је са 37,7%,
- Промовисање друштвених циљева са 26,4%,
- Корпоративни друштвени маркетинг са 9,4%,
- Корпоративна филантерија подржана са 15,1%,
- Маркетинг повезан са друштвеним циљевима са 5,6%,
- Волонтерски рад за заједницу 3,7%,
- Остало 2,1%.¹³

С тим у вези, наша размишљања о корпоративној безбедносној одговорности су управо ослоњена на друштвену одговорност која је најзаступљенија у тржишним условима. Према томе, наведени резултати истраживања друштвене одговорности показују однос испитаника према овим делатностима. Дакле, „Корпоративна безбедност је настала као последица друштвено-економских промена у савременом друштву. Најзначајнији процес који вишеструко утиче на реконфигурацију свих заједница, је глобализација.“¹⁴ Према томе, под савременом безбедносношћу подразумевамо свеобухватне безбедности засноване на сарадњи и координацији свих субјеката безбедности. Ово је неопходно учинити у складу са стањем на терену уз остваривање увида, контакта и координације са другим државним субјектима, а нарочито са субјектима безбедности, и на крају извршити процену предузимања даљих активности у циљу решавања актуелних безбедносних изазова у земљи и ширем региону. „Изазови су можда највећи баш на самом почетку, а то потврђују досадашња искуства која показују да су нека друштвена питања подеснија за решавања од других, због чега инцијална одлука има највећи утицај на касније програме и резултате.“¹⁵ С тим у вези, изазови за обавештајну делатност су управо најкориснији, најквалитетнији и подобнији на самом почетку настанка проблема, тј. безбедносног изазова. Зашто баш на почетку? – зато што се тада добије и сагледа стварно стање ситуације, а касније се прати, утврђује и решава. У том смислу, највећи изазови обавештајним службама и активностима су управо пре настанка, у време самог настајања, али и касније у току развијања ситуације и њеног прерастања у кризу. Због тога су неизбежни и неопходни савременији услови организовања и заједничког деловања свих расположивих безбедносних субјеката система безбедности Републике Србије. У корпоративном смислу организовања субјеката и

¹³ Миленко Ђеха, Улога корпоративне одговорности у савременом пословању у Србији, Унивирзитет Сигидунум, Београд, 2011, стр. 111-112.

¹⁴ Милојко Николић, Стеван Синковцки, *Корпоративна безбедност*, Бањац Графика, Београд, 2013, стр. 118-119.

¹⁵ Филип Котлер, Ненси Ли, *Корпоративна друштвена одговорност*, Чигоја, Београд, 2007, стр. 23-24.

институција могу се укључити професионалне институције и непрофесионални субјекти који имају услове и могућности да прикупе податке и да их проследе професионалним институцијама. У корпоративној делатности могу се, поред професионалних обавештајних делатности, укључити и други безбедносни субјекти из друштвеног и приватног сектора, као и из цивилног, нпр. грађани од поверења и едуковани за одређену проблематику. Сви наведени субјекти морају бити у организацији обавештајних служби, под њиховом контролом, пратњом, организацијом, обуком и на крају управљањем. Дакле, прикупљање, сазнања и обједињавања потребних информација које су од интереса за обавештајне активности, условљено је коришћењем свих расположивих ресурса, како људских тако и технолошко-техничких и других помоћних средстава, како би се постигли обавештајни резултати. У том случају, прикупљени подаци се, пре свега, проверавају, анализирају и обрађују, да би се могло са истима поступати у даљим активностима. Непроверене информације, могу допринети дезавуисању и одвраћању од чињеничних и стварних догађаја, на споредне и неистините догађаје, а тиме и неизвршење планираних циљева. Информације могу прикупљати више субјеката професионалног и непрофесионалног особља, а њихову обраду могу искључиво вршити професионалци и експерти из обавештајних институција. Међутим, информације и подаци о стварним ситуацијама могу се прикупљати од проверених и поузданих институција, група и појединаца, али ни у ком случају од непроверених и оних који би могли бити на страни група о којима се прикупљају подаци. Затим, интересантни подаци прикупљају се и из докумената, архива, књига, радова, одбачених папира, поште, телефонских разговора, е-маил адреса, прислушкивања разговора, праћењем лица, осматрањем простора, штампе, фотографија... и свих могућих и расположивих других извора, који имају везу за траженим информацијама. „Преузимање потребних и корисних информација из докумената, потребна су факта из садржаја одређених докумената, а могуће је прузети добијањем оригинала, њихове копије, или путем упознавања са његовим садржајем преко одвојених поузданих информација.“¹⁶ По завршетку прикупљених, проверених и обрађених информација, формирати досије и датотеку о догађају, случају, инциденту и сличним актима угрожавања и претњи. У овом случају, корпоративно организовање прикупљања података је активност већег броја институција и ширег броја сарадника.

¹⁶ Роман Ронин, *Обавештајни рад*, Гласник- Ф.Б., Београд, 2009, стр. 39-40.

6) БЕЗБЕДНОСТ И ЗАШТИТА ОБАВЕШТАЈНЕ ДЕЛАТНОСТИ

Да бисмо могли извршити адекватну безбедносну заштиту обавештајних делатности, преко свих укључених безбедносних и других наведених институција, неопходно је указати на потребу међусобне сарадње и подршке, пре свега, политичких, економских и социјалних институција, као и других субјеката који могу бити у вези са овом делатношћу. Сарадња са наведеним институцијама мора бити заснована на основама сазнања, делатности и одговорности како институција тако и група и појединаца. Све врсте сарадње било да су у корпоративном, групном или појединачном смислу, морају бити договорене, уговорене, законске и безбедносно заштићене гаранције. Међутим, по питању прикупљања информација, субјекти обавештајних делатности који су ангажовани за рад унутар земље, могу бити ангажовани и за рад на иностраном плану уколико се ради о информацијама које се дотичу иностраних и унутрашњих институција, грађана, важних државних докумената итд. Дакле, неопходно је обезбедити заштиту безбедносних информација и безбедносних података од неовлашћених лица, и лица која би могла одређене значајне информације злоупотребити, у намери угрожавања безбедности земље.

7) РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

У анкети која је спроведена за 200 студената, аутори су дошли се до следећих резултата: Прво, испитаници највећим бројем сматрају да у Републици Србији постоје три обавештајне службе, што нам указује да су њихова мишљења најближем и тачном одговору. Друго, испитаници су мишљења да је током емигрантске кризе била довољна сарадња између обавештајних служби код нас, при чему није било никаквих инцидената и да су власти добро обавиле свој посао у вези избеглица. Треће, испитаници су изнели мишљење да су наше обавештајне службе знале, а тиме и биле припремљене за решење проблематике везане за избеглице. Коначно, кроз резултате анекте уочено је да испитаници нису показали довољно познавање активности обавештајних служби.

8) ИЗВОРИ

- Врзић, Никола, *Викиликс*, Печат, Београд, 2011.
- Гафиновић, Радослав, *Насиље у Југославији*, ЕВРО, Београд, 2011.
- Гафиновић, Радослав, *Тероризам*, Драслар, Београд, 2005.
- Колман, Џон, *Комитет 300*, Народна књига, Београд 2006.

- Котлер, Филип, Ли Ненси, *Корпоративна друштвена одговорност*, Чигоја, Београд, 2007.
- Петковић, Тодор Л., *Пословна шпијунажа и економско ратовање*, Protexi GROUP Sistem, Београд, 2009.
- Ронин, Роман, *Обавештајни рад*, Гласник – Ф.Б. Београд, 2009.
- Стојановић, Станислав, *Глобализација и безбедносне перспективе света*, ВИЗ, Београд, 2009.